

ВІДГУК

**офіційного опонента, кандидата економічних наук,
Прокопенко Жанни Володимирівни
на дисертаційну роботу Лаврової Олени Олексіївни
на тему: «Бухгалтерська фінансова звітність про страхову діяльність
суб'єктів господарювання»,
подану на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук
за спеціальністю 08.00.09 – бухгалтерський облік, аналіз та аудит
(за видами економічної діяльності)**

Актуальність теми дисертаційної роботи. В умовах подальшої розбудови ринкових відносин в Україні на тлі євроінтеграції функціональність вітчизняної економіки залежить, у тому числі, від розвитку інститутів страхування, які мінімізують властиві ринку ризики та протиріччя. Нестабільність політичного та соціального середовища вітчизняної економіки та демонополізація страхової справи в її межах з одного боку, активне прилучення України до процесів економічної глобалізації з іншого боку, загострює проблему розвитку як сфери страхових послуг в цілому, так і системи управління страховими компаніями зокрема. У загальному механізмі управління вказаними суб'єктами господарювання велике значення має наявність своєчасної, достовірної, повної та правдивої інформації про їх фінансово-майновий стан. Тобто, саме дані звітності страховика є основним інформаційним джерелом управління її розвитком.

Важлива роль в теоретичних розробках проблем методології, методики та організації обліку в страхових компаніях належить російським вченим, зокрема Харитонову С.В., Дубровіній Т.А., Рябікіну В.І., Вещуновій Н.Л., Фоміній Л.Ф. та іншим. Проблеми методології та організації обліку страхових

*Вх. № 272 від 29.04.2016 р.
Вчений секретар Зорич О.А. [підпис]*

операцій залишалися поза увагою і були предметом досліджень лише окремих вітчизняних економістів, зокрема Приходька В.С., Гаманкової О. О. та інших, що вивчали їх, виходячи з практичних потреб ведення обліку в страхуванні відповідно до чинного законодавства. Окремі положення обліку в страхуванні та формуванні показників звітності суб'єктів такої діяльності почали висвітлюватись теоретиками обліку відносно недавно.

Гостра соціальна значимість страхового ринку зумовлює актуальність теми кандидатської дисертації Лаврової О.О., **метою** якої полягає в обґрунтуванні теоретичних положень і розробці практичних рекомендацій з удосконалення бухгалтерської звітності та методичних засад формування її показників. На виконання зазначеної мети в роботі поставлена достатня кількість **завдань**, які повністю реалізовані в процесі дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота виконана відповідно до плану науково-дослідної роботи кафедри обліку і аудиту Черкаського навчально-наукового інституту ДВНЗ «Університет банківської справи» за темою «Організація, методика та методологія обліку, аналізу та аудиту діяльності фінансових установ» (державний реєстраційний номер 0113U001298). У межах зазначеної теми здобувачем розроблено пропозиції щодо вдосконалення методики формування звітності страхових компаній.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій в дисертації, їх достовірність, новизна та практична значимість. Наукові положення, висновки та рекомендації, сформульовані в дисертації Лаврової О.О., є достатньо обґрунтованими, достовірними та логічними. Вивчення змісту дисертації дозволяє зробити висновок про те, що мета дослідження досягнута, поставлені завдання виконані. Обґрунтованість отриманих здобувачем результатів підтверджується обсягом опрацьованих даних, літературних джерел, їх критичним аналізом з наведеними конкретними висновками і рекомендаціями, застосуванням загальнонаукових й спеціальних методів пізнання явищ та процесів, а також обговоренням

пропозицій в дискусійному порядку на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях.

Заслуговують на увагу окреслені дисертантом особливості страхової діяльності та специфічні об'єкти обліку, що виникають на їх підставі, методика формування звітних даних страховика, обрані напрями оптимізації системи облікової інформації страховика, її аудиту та аналізу. Позитивною рисою роботи слід вважати ґрунтовний аналіз процесу формування показників фінансової звітності про страхову діяльність, розкриття їх економічної сутності та взаємозв'язку у контексті застосування міжнародних стандартів фінансової звітності.

Для вирішення поставлених у дисертації проблем широко використовувалися загальнонаукові методи: теоретичного узагальнення та порівняння; абстракції; аналізу та синтезу; системного аналізу та моделювання; економіко-математичні; абстрагування і конкретизації, що дозволило забезпечити достатній ступінь обґрунтованості наукових розробок та висновків, сформульованих автором.

Наведене дозволяє зробити позитивний висновок щодо наукового рівня, достовірності аналізу, економічної грамотності дисертанта, доцільності теоретичних обґрунтувань та висунутих до захисту положень.

Наукова новизна одержаних результатів дослідження полягає в розробці теоретико-методологічних засад і прикладних рекомендацій щодо вдосконалення складу показників та методики їх формування суб'єктами страхової діяльності. Найбільш вагомими результатами, що характеризують науково-практичну новизну дисертаційного дослідження є удосконалення:

- методичні положення обліку та оцінки характерних об'єктів страхової діяльності, через їх узгодження в контексті вимог вітчизняних та міжнародних стандартів, що стало підґрунтям для розробки специфічних показників фінансової звітності страховика, представлені у п. 1.1;

- теоретичні положення сутності та складу бухгалтерської звітності страховика шляхом систематизації й доповнення її класифікаційних ознак та

особливостей структури, зумовлених страховою діяльністю, що дає змогу розмежувати види форм та розкрити їх зміст, представлені у п. 1.2;

– методичне забезпечення обліку та звітності страховиків шляхом формулювання пропозицій з удосконалення понятійного апарату їх нормативно-правового забезпечення, що дозволяє уніфікувати визначення специфічних об'єктів обліку, представлені у п. 1.3;

В результаті апробації результатів наукових досліджень представлених в дисертаційній роботі набули подальшого розвитку:

– систему показників звітності про страхову діяльність, виходячи з потреб користувачів, що дозволяє покращити якість облікових даних та уникнути розкриття несуттєвої для страхової діяльності інформації з метою підвищення ефективності роботи бухгалтерської служби, представлені у п. 2.1 та Додатку А;

– методичні та організаційні аспекти внутрішнього та зовнішнього аудиту фінансової звітності як компоненту захисту інтересів споживачів страхових послуг, потреби в кількісній оцінці його передумов та механізми його здійснення, через розробку відповідної методики, що забезпечує достовірність інформації для користувачів, представлені у п. 3.1 та п. 3.2;

– методичні положення бухгалтерського обліку страхової діяльності шляхом розробки методичних рекомендацій, що ґрунтуються на вимогах Міжнародних стандартів фінансової звітності й дозволяють уникнути різниці в оцінюванні та формуванні показників бухгалтерської фінансової звітності страховиків, представлені у п. 2.2 та Додатку В;

– положення зі складання фінансової звітності про страхову діяльність у вигляді методичних рекомендацій щодо їх складу, змісту та порядку формування показників, що сприяє формалізації складу звітності та однозначності трактування її показників користувачами, представлені у п. 2.3 та Додатку Д;

– оцінка фінансово-майнового стану страховика через компоненти та параметри її здійснення в контексті захисту інтересів споживачів страхових

послуг у вигляді економіко-математичного інструментарію, що дає змогу оцінювати як становище окремого суб'єкта страхової діяльності, так і його місце в контрагентному середовищі, представлені у п. 3.3 та Додатку Б.

Практичне значення одержаних результатів. Результати представленого дослідження мають теоретичну та прикладну цінність. Впровадження в практику діяльності страховиків розроблених здобувачем рекомендацій сприятиме підвищенню якості облікової системи для управління страховими компаніями. Підтвердженням практичної спрямованості рекомендацій здобувана є впровадження основних результатів дослідження ПрАТ “УСК “Княжа Вієнна Іншуранс Груп”, Черкаською обласною дирекцією ВАТ НАСК “Оранта” та Черкаським ЦРВ ПАТ “Мегабанк”.

Окремі науково-методичні положення дисертації використовують у навчальному процесі Черкаського навчально-наукового інституту ДВНЗ «Університет банківської справи» при викладанні дисциплін «Звітність підприємств» та «Особливості обліку в небанківських фінансових установах».

Стиль та мова викладення результатів дослідження. Дисертаційна робота Лаврової О.О. характеризується науковим стилем викладення. Текст дисертації та автореферату оформлено згідно вимог МОН України, викладено науковою мовою у логічній послідовності, з наведенням значної кількості ілюстрацій і табличного матеріалу, що сприяє поглибленню розуміння отриманих результатів. Одержані результати достатньо обґрунтовано та аргументовано. За змістом проведених досліджень робота відповідає спеціальності 08.00.09 - Бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності).

Автореферат за змістом відповідає науковим положенням і висновкам, наведеним у дисертації, відображає її структуру та послідовність викладення матеріалу. Усі пункти наукової новизни дослідження, які заявлені в авторефераті, необхідним чином розкрито у дисертаційній роботі.

Повнота викладу результатів дослідження в опублікованих працях. За результатами дисертаційної роботи опубліковано 15 наукових праць

загальним обсягом 3,5 друк. арк., у тому числі 1 стаття у науковому періодичному виданні, що внесено до міжнародної наукометричної бази даних, 1 стаття у зарубіжних виданнях, 5 наукових статей у фахових виданнях України, 8 тез доповідей на конференціях. Публікації повною мірою відображають основні результати дисертації.

Зауваження та дискусійні положення дисертаційної роботи.

Оцінюючи позитивно дисертаційну роботу в цілому, як і будь-яка творча праця, дисертація Лаврової О.О. не позбавлена певних недоліків та дискусійних положень:

- В роботі не розглянутий практичний досвід формування звітності страховиків зарубіжних країн, а лише вимоги міжнародних стандартів, що ними застосовуються;
- Не зважаючи на розкриття різних аспектів аудиту страхової діяльності та звітності її суб'єктів, в роботі здобувачем жодним чином не розкрито поняття та сутність фінансового аудиту;
- Тексту роботи, особливо першому розділу, притаманні значні обсяги реферування на тлі лаконічних власних висновків;
- Викликає сумніви доречність представленого в пункті 1.3 розгорнутого аналізу генезису нормативно-правового регулювання звітності страховиків. При цьому, аналіз сучасного стану законодавчого забезпечення досліджуваної сфери представлено в достатньому обсязі;
- Представлення здобувачем рекомендованого змісту робочого плану рахунків страхової компанії не несе методичного навантаження, оскільки кожен страховик, згідно норм чинного законодавства, самостійно в праві розробити і використовувати ту систему аналітичного обліку, що здатна буде забезпечити потреби управлінського персоналу із врахуванням саме тих страхових продуктів, що ним пропонуються.

Проте, наведені зауваження не мають принципового характеру і в цілому не знижують науково-теоретичного та практичного рівня досліджень.

Проте, наведені зауваження не мають принципового характеру і в цілому не знижують науково-теоретичного та практичного рівня досліджень.

Загальний висновок. Дисертація Лаврової О.О. є завершеним самостійним науковим дослідженням, яке відповідає обраній темі. Актуальність вибраної теми дослідження є безсумнівною. Заявлену мету дисертаційної роботи досягнуто, відповідні їй завдання виконані. Загальні висновки і пропозиції, наведені в роботі, відображають основні результати проведеного дослідження. Відповідно до теми, мети та завдань дисертації автором отримані наукові результати, які є важливим внеском у вирішення проблемних питань теорії, методики та організації обліку страхової діяльності, формування звітності страховиків та її аудиту. Отримані здобувачем результати мають наукову і практичну значимість, а основні положення змісту дисертації апробовані на науково-практичних конференціях, опубліковані у наукових працях автора та повністю викладені в авторефераті. Обсяг друкованих праць та їх кількість відповідає вимогам щодо публікацій основного змісту дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук.

Дисертація «Бухгалтерська фінансова звітність про страхову діяльність суб'єктів господарювання» виконана на належному науковому рівні, має практичну спрямованість і відповідає вимогам пп. 9, 11, 12, «Порядку присудження наукових ступенів» затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 567 від 24 липня 2013 р. із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 656 від 19.08.2015 р., а її автор – Лаврова Олена Олексіївна заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.09 – Бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності).

Офіційний опонент:

кандидат економічних наук,
директор

Печерського відділення в м. Києві
Київської обласної дирекції
Страхової компанії UNIQA

Handwritten signature of Zh.V. Prokopenko.

Ж.В. Прокопенко

Григор М.В. Прокопенко
Генеральний директор